

Labklājības ministrija

Plāns minimālo ienākumu atbalsta sistēmas pilnveidošanai

2017.gada 29.martā

Memoranda padomes sēde
E.Celmiņa, Labklājības ministrija

VRP pasākumi

94.1. Virzīties uz mērķtiecīgu „trešā bērna” politiku. Pakāpeniski palielināsim ģimenes valsts pabalstu tādā apmērā, kas veicinātu otrā un – īpaši – trešā un nākamā bērna dzimstību.

101.1. Ieviesīsim iedzīvotāju garantēto minimālo ienākuma līmeni motivējošam atbalstam, saistot to ar darbaspēka nodokļiem, sociālo palīdzību, valsts sociālajiem pabalstiem, minimālo valsts pensiju un bezdarbnieka pabalstu. Nodrošināsim pakāpenisku pāreju no sociālajiem pabalstiem uz pastāvīgiem darba ieņēmumiem.

103.2. Turpmākajos gados veiksīm visu veidu pensiju regulāru indeksāciju vienu reizi gadā, ņemot vērā lielāku daļu no vidējās apdrošināšanas iemaksu algas pieauguma.

Vērtēsīm iespēju valsts vecuma pensiju indeksācijā ņemt vērā arī kopējo valsts sociālās apdrošināšanas jeb darba stāžu un priekšlaicīgas pensionēšanās iespējas visiem daudz bērnu vecākiem. Nodrošināsim valsts sociālās apdrošināšanas sistēmas stabilitāti, ilgtspēju un taisnīgumu.

Cilvēku īpatsvars pie noteiktiem sliekšņiem

Ienākumi €

līdz 277 uz
€/pers.

līdz 407 uz
€/pers.

līdz 568 uz
€/pers.

līdz 804 uz
€/pers.

līdz uz
€/pers.

ES Nabadz. un
soc.atst.riskam
pakļauti 31% no
iedzīv

ES Nab. = 291 €
22% no iedzīv.

40% no ienākumu
mediānas = 155 €
290 000 personas
15% no iedzīv.

Trūcīgas
personas
ienākumu līmenis
128 € ~ 83 000
personas
5% no iedzīv.

GMI pabalsta 49.80
€ saņēmēji 34 000
personas
2% no iedzīv.

ienākumu mediāna
(ienāk.viduspunkts) = 386 €

Mājsaimniecības ar
viszemākajiem
ienākumiem

Mājsaimniecības ar
visaugstākajiem
ienākumiem

1.kvintile pēc soc.ekon.statusa:

- 27% nodarbinātie
- 13,6% nestrādājoši, meklē darbu
- 18% pensionāri, priekšlaicīgie
- 41,5% citi neaktīvie (bērni, nestr.ģim.loc., neregistr.)

1.Kvintile pēc m/s demogr.tipa:

- 35,1% m/s bez bērniem,
- 42,4% m/s ar bērniem
- 8,3% 65+
- 14,2% viens 16-64

Motivācijas elementi

Filtri

Reģistrēšanās NVA

Bezdarbniekam -
pienākumu pildīšana

Ienākumu tests

Pārskatīšana un kontrole

Līdzdarbības pasākumi

Patiesu ziņu sniegšana

Personiskā ierašanās

Medicīniskā izmeklēšana

Ārstēšanās pasākumi

Nodarbinātības pasākumi

12 h nedēļā sabiedriskie
darbi

Ienākumu tests

1.

- Iesniegums
- Iztikas līdzekļu deklarācija

2.

- Izziņa no darba devēja par neto ienākumiem
- Izziņa par ienākumiem no saimnieciskās vai profesionālās darbības
- Kredītiestādes konta izdruka

3.

- Informācijas pārbaude datu bāzēs (PMLP IR, PERS, VSAA, NVA, VID, CSDD, Zemesgrāmata (VVDZ), VDEĀVK, UGFA, NINO, UR – caur Lursoft, u.c.)
- Apsekošana dzīvesvietā

4.

- Sociālā dienesta lēmums par atbilstību vai neatbilstību noteiktam statusam un/vai par sociālās palīdzības pabalsta piešķiršanu vai atteikumu

Pašvaldību atbalsts ir kombinēts

- **GMI pabalsts** – 99 %
- **Dzīvokļa pabalsts** – 39 %
- Kopā sociālās palīdzības pabalsti – 60 %

«Naudā»



- **GMI pabalsts** (*pusdienas izglītības iestādē, zupas virtuve, pārtikas taloni*) – 1%
- **Dzīvokļa pabalsts** – 61 %
- Kopā sociālās palīdzības pabalsti – 40 %

«Graudā»

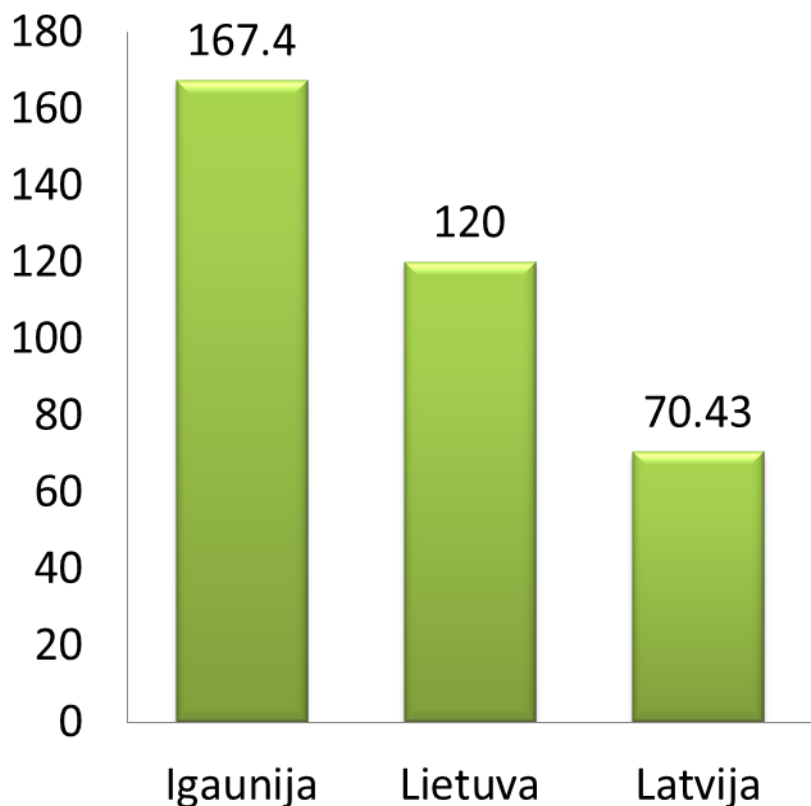


Atbalsta pasākumu «grozs»

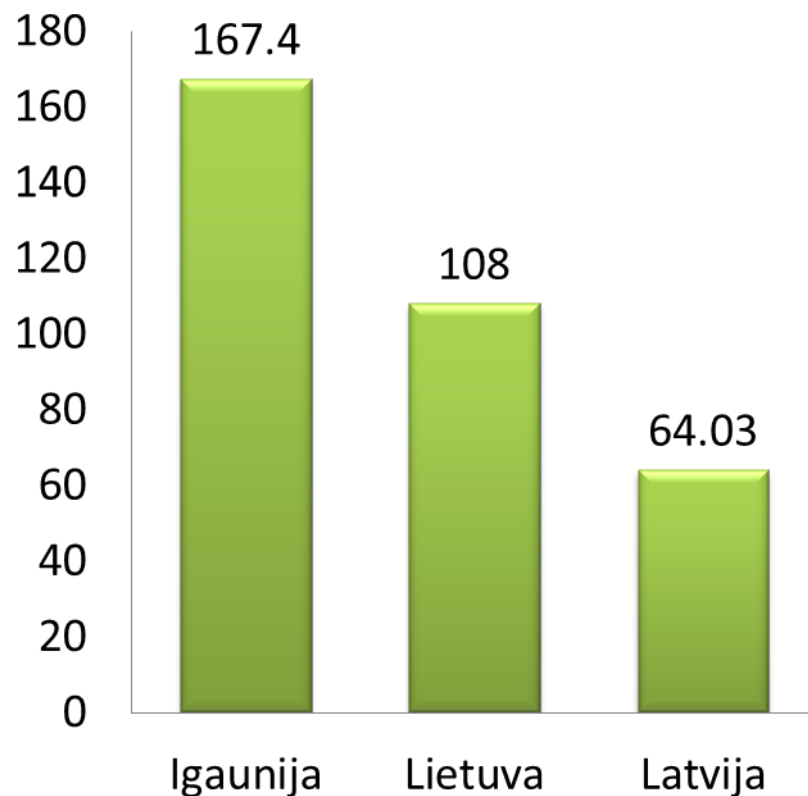
GMI līmenis 0 - 49.80 <i>euro/pers.</i>	Trūcīgā persona 0 -128.06 <i>euro/pers.</i>	Maznodrošinātais 128.06 – 320 <i>euro/pers.</i>
GMI pabalsts (obligātais p/v pabalsts)	Pārtikas pakas	
Kā arī saņem visu, kas noteikts trūcīgajiem	Dzīvokļa pabalsts (obligātais p/v pabalsts) un palīdzība dzīv.jaut.risināšanā	Dzīvokļa pabalsts (p/v var maksāt) un palīdzība dzīv.jaut.risināšanā
	NĪN atvieglojums 90% (obligāts)	NĪN atvieglojums līdz 90% (ja p/v vēlas)
	Atbrīvojumi no maksas par p/v sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumiem	P/v palīdzība dzīvokļa jautājuma risināšanā
	Citi p/v pabalsti veselības aprūpei, izglītībai, ēdienam	Citi p/v pabalsti veselības aprūpei, izglītībai, ēdienam
	Elektroenerģijas atbalsts - 100 kwh par zemāku cenu	Elektroenerģijas atbalsts - 100 kwh par zemāku cenu
	Atvieglojumi veselības aprūpē	
	Citi atvieglojumi (izglītības, tieslietu sistēmā, kultūras jomā)	

Minimālais atbalsts Latvijā ir nepietiekams

Minimālās pensijas (euro; 2016)



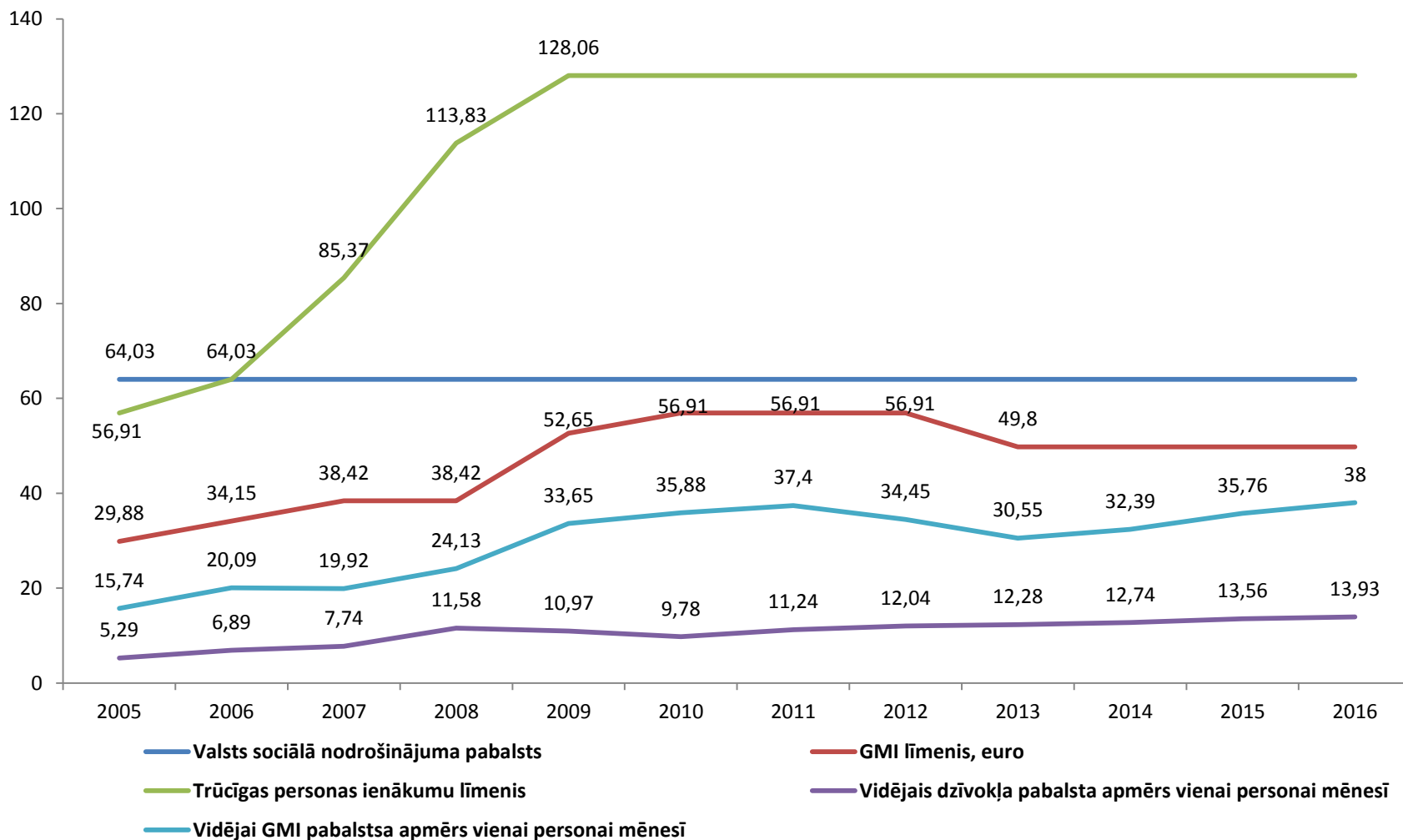
Valsts sociālā nodrošinājuma pabalsts (euro; 2016)



**Gada minimālā pensija Latvijā veido 27% no nabadzības sliekšņa !
Igaunijā 41%, Lietuvā 40%**

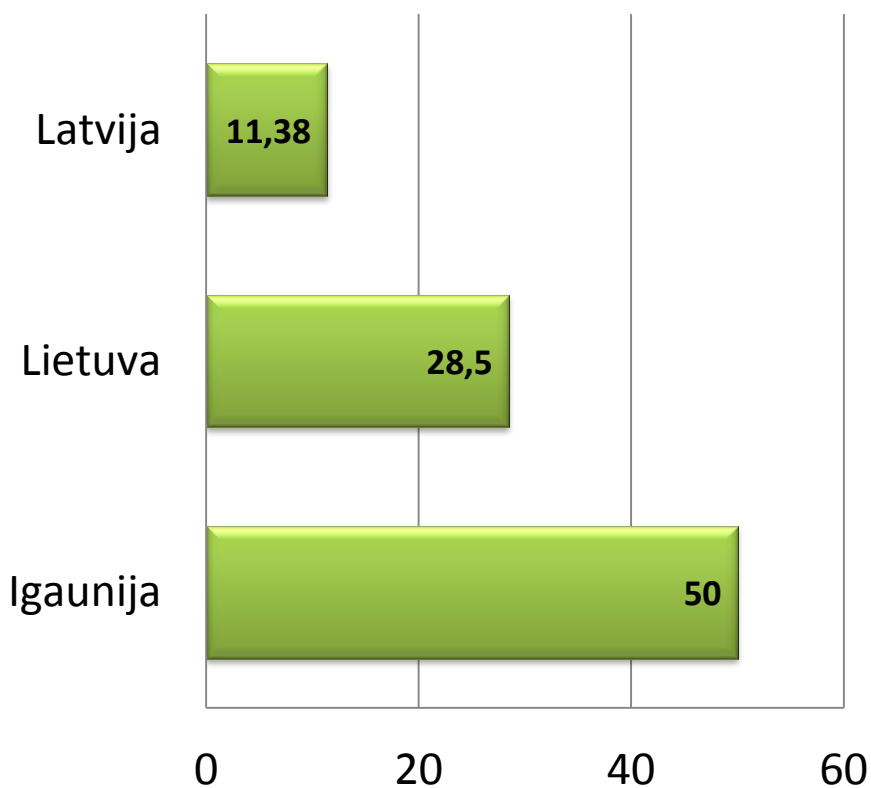
Trūcīgākās kvintiles izdevumos pārtikas daļa veido – 57 euro, mājokļa izdevumi – 32 euro, veselība 9 euro.

Minimālie sociālās palīdzības sliekšņi ir zemi un nav ilgstoši pārskatīti



Ģimenes valsts pabalsts

Pabalsta pamatsumma (EUR)



par 2.bērnu – 22.76 EUR
par 3.bērnu – 34.14 EUR
par 4. un nākamajiem – 50.07 EUR



no 0-2 gadiem - 28,5 EUR (ja mēneša ienākumi uz ģimenes locekli ir mazāki par 153 EUR)
no 2-7 gadiem (vai no 2-18 gadiem, ja ir daudzbērnu ģimene) – 15,2 EUR (ja mēneša ienākumi uz ģimenes locekli ir mazāki par 153 EUR)
No 01.01.2017. - daudzbērnu ģimenēm – neatkarīgi no ienākumiem



Par 3.bērnu un nākamajiem – 100 EUR
No 01.07.2017 ģimenes ar 3-6 bērniem papildus saņems 300 EUR, bet ģimenes ar 7 un vairāk bērniem - 400 EUR

Pasākumi 2018.gadā

Pasākums	Papildus nepiec. finansējums
Pensiju indeksācijas pārskatīšana personām ar lielu stāžu	3 190 084 (SB)
ĢVP paaugstināšana par 3.bērnu uz 50,07 euro	6,9 milj. (PB)

- Dēļ ĢVP neņemšanas vērā palielināsies trūcīgo un GMI saņēmēju skaits, tādēļ pašvaldību izdevumi būs palielinājušies jau 2017.gadā. Kā arī samazināsies pašvaldību ieņēmumi no NĪN
- 11.5% bērnu palielināsies ĢVP – pieaug ģimeņu ienākumi, bet to neņem vērā ienākumos
- Iespējamās izmaiņas pašvaldību saistošajos noteikumos, kas ietekmēs trūcīgo un GMI skaitu.

Piedāvātie apmēri no 2019.gada

Minimālā ienākuma līmeni noteikt 40% apmērā no ienākumu mediānas un pielietot no 2019.gada

Trūcīgas personas ienākumu līmeni noteikt 40% no ienākumu mediānas* - **188 euro** (prognoze 2016.gada vērtībai)

GMI līmeni noteikt kā $\frac{1}{2}$ no trūcīgas personas līmeņa jeb 20% no ienākumu mediānas - **94 euro**

Ieviest ekvivalences skalu - pirmajai vai vienīgajai personai mājsaimniecībā vērtība „1” un pārējām personām – „0.7” , paredzot izņēmumus attaisnojošos gadījumos (bērni, studējošie, bērna kopšanas atvaļinājums, cilv.ar inval. u.c.).

Piemērot koeficientu 0.7 un attiecīgi mazāku apmēru, ja persona ir darbspējas vecumā un **nestrādā**. Arī tad , ja pirmā un vienīgā persona ir darbspējas vecumā un nestrādā.

Tātad pats pēdējais zemākais atbalsta līmenis būs **65.80 (0.7 * 94)**

Sākotnēji koncepcija paredzēja noteikt 40% no ienākumu mediānas (155 euro 2014.gadā) kā zemāko robežu visām sistēmām.

Līmeni fiksē uz vairākiem gadiem, pārskata 3 vai 5 gados.

*mājsaimniecību rīcībā esošo ienākumu mediāna vienam ekvivalentajam patērētājam

Pasākumi 2019.gadā

Pasākums	Papildus nepieciešamais finansējums
Minimālo vecuma pensiju palielināšana , t.sk. valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta palielināšana uz 94 <i>euro</i>	7,9 milj. (PB)
GMI līmeņa palielināšana (20% no ienākumu mediānas - 94 <i>euro/ nāk.pers. 0,7 no pirmās personas</i>) Izdevumi GMI (2019.gadā pret 2016.g. (6,7milj.))	12,3milj. (p/v)
Trūcīgas personas līmeņa palielināšana (40% no ienākumu mediānas - 188 <i>euro / nāk.pers. 0,7</i>) Izdevumi dzīvokļa pabalstam (2019.g. pret 2016.g.g (16,7 milj.))	4,8 milj. (p/v)

Dēļ līmeņu pacelšanas palielināsies trūcīgo un GMI saņēmēju skaits, tādēļ pašvaldību izdevumi palielināsies. Kā arī samazināsies pašvaldību ieņēmumi no NĪN, kā arī pieaugs izdevumi veselības aprūpei

Pasākumi 2020.gadā

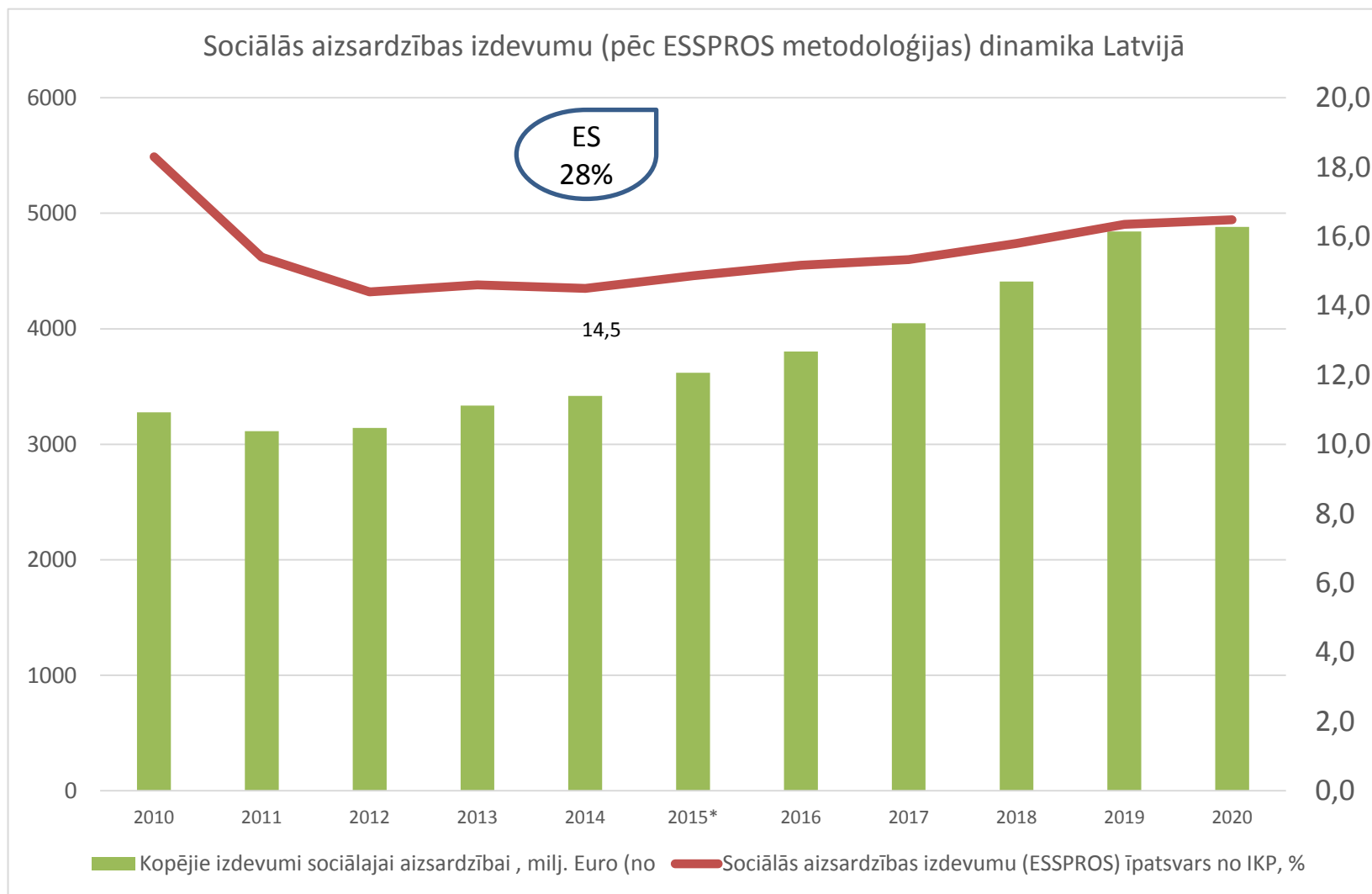
Pasākums	Papildus nepieciešamais finansējums
Vienots dzīvokļa pabalsta regulējums, vienots tvērums, nevis līmenis	
Vienots maznodrošinātās personas ienākumu līmenis, divkāršs trūcīgā līmenis	
Izdevumi dzīvokļa pabalstam (2020.g. pret 2016.g.g (16,7 milj.))	8 milj. (p/v)

Vienots dzīvokļa pabalsta regulējums izlīdzinās saņēmēju skaitu valstī, Rīgā samazināsies, citur pieaugs skaits. Izdevumi lielāki.

Nepieciešamais papildu finansējums

	Nepieciešamais papildu finansējums		
	2018.	2019.	2020.
Finansējums plāna realizācijai kopā	8 684 691	32 009 162	34 477 180
Tajā skaitā:			
Labklājības ministrija	6 912 358	14 898 482	14 898 482
Pašvaldību budžets (kā bāze pieņemti pašvaldību kopējie izdevumi 2016.gadā, kas veido 23,4 milj euro (6 766 233 euro GMI pabalstam, 16 735 659 euro dzīvokļa pabalstam))	1 772 333	17 110 680	19 578 698

Sociālās aizsardzības izdevumu īpatsvara iekšzemes kopproduktā dinamikas indikatīva prognoze



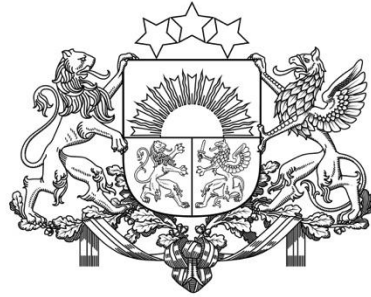
Dilemmas

leguvumi

- Paaugstināta pēdējā robeža, uz ko tiesīgi tie, kuriem dažādu iemeslu dēļ ir zemi ienākumi
- Sedz vismaz pārtikas daļu
- Signāls sabiedrībai, ka riska situācijās varēs saņemt cienīgāku atbalstu
- Pašvaldības redz, ka valsts nodrošina minimālo ienākumu visiem iedzīvotājiem vienādi
- Palielināti ienākumi noteiktām mērķa grupām visā sabiedrībā (ne tikai pašā trūcīgākajā daļā)
- Lielāks atbalsts strādājošiem ar zemu atalgojumu, nevis pasīvajiem neaktīvajiem
- Darbspējīgām personām īslaicīgs atbalsts motivē tiekties uzlabot savu dzīvi
- Samazināsies ienākumu nevienlīdzība

Riski

- Pretendēt var arī strādājošie ar «aplokšņu» ienākumiem :
 - pašvaldībām stingrāk jākontrolē pretendenti un jāziņo, ja ir aizdomas par ienākumiem ēnu ekonomikā
 - aktīvs starpinstitūciju darbs
- Saglabājas trīs līmeņi – trūcīgais, kam nav finansiāls segums, un GMI līmenis/ pabalsts, un arī maznodrošinātā līmenis
- Nabadzība būs mazināta mazai sabiedrības daļai, bet ne ievērojami novērsta
- Nemainīsies uzvedības modelis atsevišķām sabiedrības grupām (zema izglītība un sociālās prasmes)



Labklājības ministrija

Laiks diskusijai un viedokļiem !

Paldies!